

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. II. An in nobis sit libertas à necessitate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

eum talem efficere quantum est ex modo suo procedendi à potentia, si alia conditiones ex parte obiecti requisitæ non deessent: siue quod liberè eliciatur cum directo ordine ad bonitatem aut malitiam cognitam, quatenus eliciens perfectè cognoscit à suo actu hic & nunc malitiam abesse: talis enim actus ad mores spectat, quatenus morum malitia per eum vitatur; atque ita rectè dicitur moralis.

22. Sequitur Quintò, solos actus voluntatis esse in se immediatè ac intrinsecè formaliter morales, sicut soli sunt in se formaliter & immediatè liberi: reliquos verò solum esse morales ratione

actus voluntatis, à quo aliquo modo imperantur & informantur, & ita cum eo actum moraliter unum constituunt.

Sequitur Sextò, cuius actui etiam voluntatis considerato secundum suum esse physicum, esse omnino accidentarium quod habeat aut non habeat esse morale, quo denominetur actus moralis: nam idem actus voluntatis potest initio esse necessarius, siue non liber ob omnimodum defectum aduertentiæ, & postea accedente aduertentiâ fieri liber & moralis sine ulla sui mutatione physica: vt infra fusiùs docebo.

23. Idem actus potest esse modò moralis, modò non.

DISPUTATIO II.

De libero arbitrio.

VM secundum omnes constet, vt actus aliqui morales sint, necessariò requiri vt sint liberi, ijque dicantur liberi, qui à potentia liberà procedunt; videntur nobis est quid sit libertas, & cui potentia formaliter insit.

D V B I V M I.

Quid sit liberum arbitrium?

1. Quidam vt hanc difficultatem expediant multum disputant de origine huius nominis: & quia *arbitrari*, à quo illud deducunt, significat actum intellectus aliquid statuentis, volunt liberum arbitrium potissimum significare indifferentiam ipsius intellectus, quatenus ex se indifferens est ad varias rationes, ob quas aliquid possit vel appeti vel reijci, simul intelligendas. Hanc autem sententiam maximè sequuntur, vt ex ea cõcludant libertatem ipsius voluntatis potissimum desumi ab hac intellectus indifferentia. Sed hi frustra laborant, nam, vt ostendi disp. 1. n. 4. nobis non tam est curandum à quo vox aliqua denominetur, aut etiam ad quid significandum sit primò imposita, quam quo sensu communi vñ hanc illamque disciplinam tractantium vsurpetur. Constat autem *arbitrium* communi vñ significare tam actum voluntatis quam intellectus: optimè enim dicimus aliquem omnia agere pro voluntatis suæ arbitrio, id est placito. Vnde S. Bernardus infra citandus vtrumque actum ei tribuit: & vt infra ostendemus, liberum arbitrium in sola voluntate formaliter consistit.

Male inquiruntur significatio libertatis ex eius derivatione.

Bernard.

2. Varij autem variè illud definiunt. Clemens (vel si quis alius huius libri auctor) l. 3. Recognitionum, ait: *Arbitrij potestas est sensus anime habens virtutem, qua possit ad quos velit actus inclinari. Sensus* autem latius capit pro quavis animi potentia; quæ ratione actum voluntatis solemniter etiam sensum vocare, vt dum dicimur iniuriam aut beneficium nobis factum magno doloris lætitiæque sensu percepisse. Auctori verò de Ecclesiæ dogmatibus est, *Rationalis voluntas*. Et

Auctor de Eccl. dogm.

D. Bernardus sermone 81. in Cantica de eo ait: *Sicut arbiter in discernendo, ita in eligendo liber, unde & liberum nominatur arbitrium quod liceat versari in his pro arbitrio voluntatis*. Alij aliter ipsum definiunt, communiter tamen ferè omnes in eo conveniunt, liberum arbitrium significare potentiam ad agendum & non agendum, siue qua homo, angelus & Deus ita habent suas actiones in sua potestate, vt possint agere aut non agere, prout libuerit. vt docet D. Augustinus l. 1. Retract. c. 9. & Method. l. de Lib. arbit. ubi ait: *Cum Deus vellet hominem honorare, dedit ei potestatem qua posset agere quod vellet, &c.*

Bernard.

Vnde Suarez l. 1. de Conseru. c. 3. n. 2. ait potentiam liberam communiter dici eam, *Quæ positis omnibus ad agendum requisitis potest agere & non agere*. Quam definitionem repetit etiam Alvarez l. 12. de Auxilijs, disp. 115. initio, dicitque eam sub ea forma non reperiri apud Aristot. Lombardum, aut D. Thomam, sed solum apud aliquos Nominales, & posse habere verum sensum atque etiam falsum: quæ fusiùs ibidem explicat. Sed quamuis hæc definitio siue descriptio ipsi verbis non reperiatur apud dictos Auctores, aut etiam apud Patres, tamen ex ijs quæ libero tribuunt arbitrio, satis colligitur, eamque insinuat apertè Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. vbi libertatem nostram qua ad Deum conuertimur, in eo ponit, quod Deo tangente cor nostrum sua gratia possumus eidem assentiri aut dissentiri si velimus. Idem enim esse videtur nos posse agere & non agere *tangente Deo cor hominis*; & nos posse agere aut non agere *positis omnibus ad agendum requisitis*. Quare non puto vllum Catholicum negare dictam descriptionem legitimo sensu acceptam esse veram. Sed difficultas est quo sensu dicta sint accipienda, an scilicet in sensu composito, an verò in diuiso de quo agam dubio 3.

August. Aerhodius.

3. Suarez.

Alvarez.

Aristot. Lombard. D. Thom. Nominales.

Trident.

D V B I V M II.

An in nobis sit libertas à necessitate?

N Ora, libertatem variè apud Auctores tam sacros, quam profanos sumi. S. Bernardus

4.

l. de

A 3

Libertas va-
riè sumitur.

1. de libero arbitrio ponit triplicem libertatem. Prima est à necessitate, per quam actiones nostras habemus in nostra potestate, iuxta Apostolum, 1. ad Corinth. 7. ubi ait: *Non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis.* Secunda à peccato, iuxta illud: *Liberati à peccato serui facti estis iustitie.* ad Roman. 6. Tertia à miseria, ad Rom. 8. *Tunc & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum Dei.*

5. Commodius ad præsentem difficultatem explicandam, distinguunt alij triplicem libertatem. Primò, quatenus opponitur servituti, sub qua comprehenditur libertas à peccato & miseria; nam his impliciè ipsis quodammodo serviunt. Secunda libertas est à coactione: qua ratione privatur libertate, qui vi & quantum possunt renitentes trahuntur quò nolunt. Tertia est à necessitate: qua ratione dicimur liberè agere, quæ ita agimus, ut in nostra potestate sit ea non agere. ut ostendi supra ex 1. ad Corinth. c. 7. & de hac tertia libertate nobis tota hîc est questio cum nostris hæreticis, qui secundam quidem libertatem in nobis admittunt, negant autem tertiam; ut patet ex Caluino l. 2. Instit. c. 2. §. 6. Primam quidem libertatem verbis affirmant, quatenus dicunt Christum nos à peccatis liberasse; re ipsa tamen eam negant, dum aiunt peccata post remissionem in nobis manere, & solum non imputari. item nos necessariò in omnibus nostris operibus peccare, ita ut omnia opera nostra, quantumvis videantur bona, sint verè peccata, & quasi pannus menstruatus. quæ si vera sint, nescio quomodo non serviamus peccato, cum hoc nihil sit aliud quàm nos peccatis subiectos & infectos esse. Sed hæc difficultas huc non spectat, sed ad materiam de iustificatione & merito, de qua etiam infra ex parte agemus.

1. ad Cor.

Calvinus.

Secundum
hæreticos om-
nes omni-
no serviunt
peccatis.

6

Gaudemus
libertate à
necessitate.

1. Corin. 7.

Iohe.
2. Regum.

Ecclesiast.

Nazianz.

CONCLUSIO. Fide tenendū est nos in agendo, esse liberos non solum à coactione, sed etiam à necessitate, ita ut absolutè in nostra potestate sit multa facere quæ omittimus, & omittere ea quæ facimus. Ita communiter iam omnes Catholici: & patet ex Apostolo 1. ad Corinth. 7. supracitato n. 4. ubi expressè docet nos in aliquibus actionibus non habere necessitatem; sed potestatem voluntatis nostræ: quò aperte docet nos ab omni necessitate liberos habere in nostra potestate agere aut non agere prout libuerit. unde Iohe 24. dicitur: *Optio vobis datur, eligite quod vobis placeat.* & 2. Regum 24. ait Gad ad David: *Trium datur tibi optio, elige vnum quod volueris.* quæ ridiculè dicerentur homini ad vnum necessariò determinato. Pulcherrimè hæc explicat Ecclesiasticus c. 15. ubi ait: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui: adiecit mandata & præcepta sua; si volueris mandata servare, conferuabunt te: & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrigere manum tuam. ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Quæ nequeunt seriò & verè à Deo nobis dici, si omnia quæ agimus necessariò agimus. Idem communiter docent Patres. Nazian. in Apologetico paulò post initium. *Arbitrij, inquit, libertas parem in vitam, partem motum ha-*

bet. Hilarius in psal. 5. v. 5. *Vnicuique nostrum liber- tatem vita sensumque permittit, non necessitate in alter- utram partem affigens, ut vnumquemque ex natura bonum malumque esse lex cogeret. Sed qui nos per benevolentiam vrendæ beatitudinis sua creasset, profectum nobis ad id meritum vita innocentis honestatem constituit. Quid autem honoris ac præmij necessitas mereretur, cum malos nos esse vis quædam confer- ta non sineret? voluntati ergo permessa bonitas est, ut premium sibi voluntas bonitatis acquireret, essetque nobis æterna huius beatitudinis profectus atque usus ex merito, non necessitas indiscreta per legem.* Similia habet in psal. 118. v. 173.

S. Augustinus l. 2. contra Faustum c. 5. ait: *Et nos quidem sub fato stellarum nullam hominum generis ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter iustum iudicium Dei ab omni necessitate vinculo vindicemus. Vbi clarè insinuat Deum non posse nos iuste ob benefacta præmiare, & ob malè facta punire, si hæc necessariò faciamus, quod fuscè etiam docet in libris de Libero arbitrio, & l. 1. Retract. c. 9. Idem tandem definitur Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. Vnde merito hæc duæ propositiones, scilicet, *Quod voluntariè sit, est necessariò fiat, liberè tamen sit; & Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* à Pio V. & Gregorio XIII. damnatæ sunt. Pius V. Denique probatur clara ratione, quia aliàs non esset in nobis alia libertas quàm in amentibus aut etiam in brutis, quæ multa faciunt sine vlla coactione, sed omnino spontaneè & libenter; ut quando pabulum comedunt. Quis autem dixerit nos non habere maiorem libertatem, quàm bruta, nisi iuxta acbruta desipiat?*

Obijciunt hæretici Augusti. qui Primò, in Enchir. c. 105. ait: *Neque culpanda est voluntas, aut voluntas non est, aut libera dicenda non est, quæ beati sic esse volumus, ut esse miseri non solum nolimus, sed nequaquam prorsus velle possumus.* vbi etiam docet Beatos non posse velle malum; & tamen non ideo carere libero arbitrio. Secundò, lib. 5. de Civit. cap. 10. ait: *Si illa definitur necessitas, secundum quam dicimus, Necessè est ut ita aliquid sit vel ita fiat, nescio cur eam timeamus, ne nobis auferat libertatem voluntatis: neque enim & vitam Dei, & præscientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicamus necessè esse Deum semper vivere & cuncta præscire. Deinde addit: sicut non minuit Dei potentiam quòd non possit mori, aut falli; ita non minuire eius libertatem, quòd necessè sit eum semper vivere, omniaque futura præscire. Item necessè esse quidquid homo vult, libero velit arbitrio, & tamen ideo non tolli libertatem. Tertiò, l. de Natura & gratia c. 46. ait, Perquam enim absurdum est, ut ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram, quòd beati esse volumus, quia id omnino nolle non possumus: nec dicere audeamus Deum non voluntatem, sed necessitatem habere iustitie, quia non potest velle peccare.*

Obijciunt Secundò, ex D. Bernardo serm. 81. in Cantica, ubi ait: *Nescio quoprauo & miro modo ipsa sibi voluntas peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, ut necessitas cum voluntaria sit, excusare non valeat voluntatem; nec voluntas, cum sit illecta, excludere necessitatem.* & infra dicit animam simul esse ancillam propter necessi-

Hilarius.

S. August.

Trident.

Pius V.
Greg. XIII.

7
August.

August.

August.

Bernard.

cessitatem, & liberam propter voluntatem.

8 *Varia consideratione possumus simul agere liberè & necessario.*
Pro solutione Nota Primò, sicut possumus simul habere necessitatem circa vnam rem, & libertatem circa aliam, ita nos posse circa eandem rem secundum vnam considerationem habere necessitatem, & secundum aliam libertatem. v.g. Beati circa visionem Dei & amorem beatificum necessitantur, tamen amorem aliarum rerum liberè eliciunt. Item si clara luce nequeo claudere oculos, necessariò aliquid video; est tamen in mea potestate videre hoc vel illud, prout voluero faciem huc illuc conuertere.

9 *August.*
Nota Secundò, S. August. in loco citato ex l. de Ciuit. per vitam Dei intelligere non solum vitam quasi radicalem siue habitualement; sed precipue actualem, quæ consistit formaliter in functionibus vitalibus, v.g. in intellectibus & volitionibus.

10 *August.*
Tripliciter nobis aliquid dicitur necessarium.
Nota Tertiò, aliquid alicui dici necessarium tripliciter. Primò, propriè & absolutè, quod nulla ratione potest vitare; quale respectu nostri omnium est semel mori. Secundò, impropriè, quod valde difficulter vitare potest; quæ ratione Scriptura sæpe dicit esse impossibile, quod valde difficulter fieri potest. Tertiò, ex suppositione & in sensu composito; sic necessariò moueor posito quòd curram.

11 *August.*
Ad primum ergo locum S. August. Respondeo, eum solum velle ex eo quòd voluntas nostra necessitetur circa aliquod obiectum sub vna ratione, non perdere naturam suam aut libertatem circa alia obiecta, aut circa idem sub alia ratione consideratum. v.g. Beati nequeunt velle malum, possunt tamen res indifferentes liberè velle aut nolle; non possumus nolle esse beati, possumus tamen actu non velle esse beati nullum circa beatitudinem actum eliciendo; ideoque volitio beatitudinis nobis solum est libera quoad exercitium, non autem quoad specificationem actus. Vnde etiam pater solutio ad tertium locum D. August. ex libr. de Natura & gratia. nam etsi Deus non possit velle iniustitiam, potest tamen non velle nostram iniustitiam; sicut potest non velle nos esse. tantum enim S. August. ibi vult ostendere non esse absolutè verum, quod dixerat Pelagius, scilicet eum, qui aliqua necessitate constringitur, priuari omnino libertate: ostendit enim eum non omnino priuari libertate, sed tantum ex parte, siue sub ea ratione, qua necessitatur; vnde non dicit ipsius dictum esse omnino falsum, sed aliquam continere quæstionem; quia nimirum non est generatim verum. Aliam solutionem adfert Eftius in 2. d. 24. §. 2. Sed hæc magis est ex mente D. Augustini.

12 *August.*
Similiter Respondeo ad secundum locum S. August. ex l. de Ciuit. solum enim vult ex eo quòd aliquid sub vna ratione siue ex suppositione sit necessarium, non sequi illud nulla ratione nobis posse esse liberum, cum sub alia ratione & seclusa hypothesi possit esse in nostra potestate. Pater exemplis quæ ibi adfert. Primum est de vita & præscientia Dei circa res futuras: nam etsi Deus necessariò semper viuatur, etiam exercendo aliquas functiones vitales, v.g. aliquid intelligendo & amando, multa ta-

men liberè amat, & videt; v.g. creationem mundi & futuras creaturas, quæ potuissent nolle esse, & consequenter non videre: atque ita eius vita quoad exercitium harum functionum non est necessitati alligata, sed libera.

12 *August.*
Secundum exemplum est, quòd homo necessariò libero arbitrio velit, quidquid vult. Vbi solum est necessitas ex suppositione vt in sensu composito: idem enim est ac si diceret, posito quòd homo aliquid velit, necessariò id vult libero arbitrio siue voluntate, quia non est alia potentia, qua id possit velle.

Ex quibus nullo modo sequitur, idem sub eadem ratione nobis posse esse propriè & simpliciter liberum ac necessarium. Imò S. August. ibidem expressè contrarium docet. Primò, quia dicto c. 10. docet ea, quæ ita sunt necessaria, vt nullo modo sint in nostra potestate (qualis, inquit, est necessitas mortis) non esse nobis libera. Secundò, quia docet ex eo quòd Deus necessariò viuatur & intelligatur, non tolli ipsius libertatem, sicut ex eo quòd nequeat mori aut falli, non tollitur ipsius omnipotentia. Sicut ergo in secunda parte huius similitudinis nullo modo intendit significare Deum habere potentiam, qua possit mori aut falli, sed solum indicat ex eo quòd hæc non possit, non tolli ipsius omnipotentiam: sicut etiam in priori exemplo nullo modo significat viuere ac intelligere Deo sub ea ratione esse libera, sub quâ sūt necessaria; sed solum indicat ex eo, quòd hæc sub vna ratione sunt ei necessaria, non tolli ipsius libertatem circa alia aut etiam circa eadem sub alia ratione; vt iam ostendi. Tertiò, quia in fine capitis ex dictis infert, ideo ex eo quòd Deus videatur nos peccaturos, non sequi nos non liberè peccare, quia non ideo sumus peccaturi, quia Deus videt nos peccaturos. ac si diceret, ideo præuisionem Dei non imponere necessitatem nostris actionibus, quia harum non est causa: apertè insinuans eam sublaturam nostram libertatem si esset causa cur ageremus.

13 *Secundum S. August. nā non ideo aliquid facimus quia Deus videt nos id facturōs.*
Ad locum D. Bernardi Respondeo, eum ibi loqui partim de necessitate impropriè sumpta, prout significat magnam difficultatem; partim de necessitate ex hypothesi, quæ in hominis sit potestate, & consequenter libertatem non tollit. Agit enim de eo, qui consuetus peccare, grauem ad hoc inclinationem sentit, atque ita valde difficulter, & non nisi cum magno conatu & labore potest abstinere; atque ita necessariò peccat necessitate consequentiæ, posito quòd nolit hunc conatum adhibere, aut si solas naturæ vires spectes destitutas gratia, sine qua omnia peccata vitare, aut à peccato resurgere non potest. Cui tamen, si velit, prout potest, diuinæ gratiæ strenuè collaborare, absolutè possibile sit à peccatis mortalibus abstinere. Pater hæc Primò, nam ipse vult talem voluntatem manere liberam in peccando, ad quod tamen, vt ostendi supra nu. 2. ipse requirit potentiam ad vtrumlibet. Secundò, quia ibidem ait: *Nam quid anima per se surgere iam non potest, quæ per se cadere potuit; voluntas causa est, quæ corrupti corporis vitio ac vitioso amore languescens ac iacens, amorem iustitiæ pariter non admittit.* Vbi clarè ostendit,

eam ideo præcisè dici nō posse surgere, quia per se id non potest, & quia vult adherere amor vitioso, ideoque non admittit amorem iustitiæ, siue gratiam Dei ad iustitiam eam excitantem. Vbi clarè insinuat hanc necessitatem tantum esse ex hypothesi, quæ animæ sit omnino libera, scilicet supposito illo amore vitioso, quem non vult, aut saltem non nisi valdè languidè vult excutere. vnde infra ait: *Multum vis, quod nolle nequeas, nec multum obliuiscens.* quasi dicat, Ideo ne quis nolle, quia non multum obliuiscaris. & addit: *Porro vbi voluntas & libertas, (scilicet est) quod tamen dico de naturali* (qua scilicet absolute in nostra potestate est aliquid facere aut omittere) *non de speciali, qua libertate liberauit nos Christus.* quando scilicet nos liberauit à peccato, ne ei seruiremus. Vbi clarè ostendit se non ponere in tali peccatore necessitatem quæ opponitur absolute libertati, sed solum quæ opponitur libertati speciali, qua homo ab omni peccato grauiore, & vitioso amore liber, viam mandatorum sine vllō impedimento currit. Quod confirmatur, quia ipse Bernardus ibidem fusè docet nos nec mereri, nec demereri, nisi aut faciendo id quod possumus omittere, aut omitiendo quod possumus facere. Obijciuntur adhuc alia quædam loca, sed quæ eandem habent solutionem.

Bernard.

D V B I V M III.

An quod communiter dicitur ad libertatem voluntatis requiri, vt positus omnibus ad agendum prærequisitis ipsa possit agere & non agere, prout libuerit, sit intelligendum in sensu composito, an diuiso?

15
Aluarez.
Duplex sensus compositus ab aliis quibus ponitur.

Aluarez lib. 3. de Auxilijs, disp. 25. n. 19 & l. 9. disp. 92. n. 5. & 6. & l. 12. disp. 115. n. 4. ponit duplicem sensum compositum. v. c. cum dico: *Prædeterminatus à Deo potest in sensu composito non agere.* Secundum eum potest hæc propositio habere duplicem sensum. Primum, vt fiat compositio inter prædeterminationem & potentiam non agendi, & hæc dicantur simul esse in eodem. Secundò, vt fiat compositio inter prædeterminationem & non actionem, & hæc dicantur posse esse simul in eodem. docetque dictam propositionem esse veram in priore sensu, in secundo falsam. Et similiter propositionem de qua disputamus docet esse veram, in sensu composito si fiat compositio inter prærequisita ad agendum & potentiam non agendi. (quia sicut tenebræ non auferunt nec corrumpunt potentiam visiuam, ita nec dicta prærequisita tollunt voluntatem, quæ est potentia ex se indifferens ad agendum & non agendum.) Si verò fiat compositio inter prærequisita ad agendum & non actionem, quasi hæc possint simul in eodem existere, ait esse falsam: quia fieri nequit vt sint simul in eodem prædeterminatio prærequisita ad agendum & non agens. Atque ita vt dicta descriptio liberi arbitrij hoc sensu sit vera, ait necessariò intelligendam in sensu diuiso.

16

Additque secundum sensum esse legitimum,

ideoque minùs propriè illos loqui, qui primum usurpant. Et meritò, nam cum dico: *Existens in tenebris in sensu composito non potest videre,* non volo significare eum auisisse potentiam visiuam (quis enim in ijs verbis hunc sensum cōcipiat?) aut eum non habere potentiam, qua possit videre si tenebræ auferantur: sic enim non esset sensus compositus, sed diuisus. (nam si dicerem, *Existens in tenebris potest videre in sensu diuiso;* nihil aliud significarem, quàm illum habere potentiam, qua potest videre si tenebræ auferantur) sed significo eum non posse actu videre, quamdiu est in tenebris, ita vt visio & existentia in tenebris simul consistent. Nec credo dictam distinctionem sensus compositi aliter vnquam excogitatam, quàm vt possint eludi quædam argumenta, quibus alij probant prædeterminationem non posse consistere cum libertate. Ex dicta autem doctrina Aluarez supra cum alijs infert, has propositiones esse veras: *Prædeterminatus potest non agere.* item: *Non prædeterminatus potest agere.* has tamen esse falsas & impossibiles: *Prædeterminatus non agit.* item: *Non prædeterminatus agit.* Cuius rationem reddit disp. 23. n. 32. quia plura requiruntur vt aliquis actu agat, quàm vt possit agere. nam existens in tenebris potest videre, quia habet potentiam visiuam: fieri tamen nequit vt actu videat, dum existit in tenebris. hæc ille.

17.

Aluarez.

Pro resolutione Nota Primò, illa hic dici prærequisita ad agendum, quæ necessariò priùs tempore vel natura debent poni, quàm potentia exeat in actum: ita vt fieri nequeat vt hæc actu agat, nisi illa sint priùs natura posita. v. c. nequeo aliquid actu velle, nisi priùs natura id intelligam; nequeo aliquid actu videre, nisi hoc priùs natura illuminetur.

18

Quæritur igitur utrùm ad libertatem requiratur, vt in eo priori, quo hæc omnia intelliguntur posita; possit voluntas non agere, ita vt simul consistent illa esse posita & hanc non agere?

Nota Secundò, ita requisita quandoque esse in potestate eius, qui debet agere; vti quis habeat fenestras omnino clausas, atque ita se deat in tenebris, cum tamen possit eas aperire, atque ita lumen admittere. Alias verò esse omnino extra eius potestatem; vt cum vincto in loco omnino obscuro impossibile est habere lumen: & consequenter prior potest videre si velit, secus est de secundo. Item habens omnia necessaria vt actu videat, potest non videre, si possit claudere oculos, secus est si eos nequeat claudere. vt meritò cum communi hominum sensu in vtriusque casibus docet D. August. lib. de Natura & gratia c. 47.

19

CONCLUSIO I. Vt aliquis dicatur verè posse, siue potens esse aliquid agere, non sufficit eum habere potentiam actiuam talis rei; sed requiritur vt etiam habeat omnia necessaria siue prærequisita ad agendum; ita vt hæc ei actu sint præsentia, aut saltem sit in eius potestate ea cum libuerit habere. Patet, quia conclusus in tenebroso omnino carcere, vbi nulum omnino lumen habere potest, etsi habeat potentiam visiuam optimè constitutam, & optimè

20

Catens prærequisitis nō est potens agere, nisi sit in eius potestate ea habere.